

TÜRKİYE'DE KADIN EĞİTİMİ “DURUM SAPTAMA”

Prof. Dr. Fatma VARİŞ

1975 yılının Birleşmiş Milletler tarafından Kadın Yılı olarak ilân edilmesi nedeniyle hemen bütün dünya memleketleri, bu arada memleketimiz kadın nüfusun çeşitli faaliyetlerine sahne olmuştur.

Memleketimizde, Atatürk Devrimleri ile sağlanan kadın haklarının uygulamada gerçekleşmesi süreci gelişme temposu açısından olmasa da sağlam ve emin bir seyir izlemiştir.

Kuşkusuz, kadınlarımızın toplum yaşayışında daha etkin rol oynamaları eğitim olanaklarını kullanmalarına bağlı olacaktır.

Ashında, Cumhuriyet Devri eğitiminde kadınla ilgili sorunları eğitimin bütününden ayırmak yapay bir yaklaşım olur. Nerede kaldı ki, kadın eğitiminin gerçekleşmesi, cinslerarası bir dayanışma, anlaşma, birlik ve beraberliğe bağlı olacaktır. Bu anlayışa sahip olmakla beraber, kadın eğitiminin genç kuşakların yetiştirilmesinde taşıdığı öneme dayanarak, burada bir kaç yönlü bir durum saptaması yapılacaktır.

DEMOGRAFİK YAPI

Memleketimizde 1970 Nüfus Sayımı sonuçlarına göre toplam nüfus 35.666.570'dir. Bunun 17.603.54'ü kadındır. Bu yaklaşık olarak tüm nüfusun yarısını oluşturmaktadır. Nüfusumuzun % 41.3 ü faaldir. Faal olmayan nüfusun ortalama % 70 i kadındır.¹

Bu oran, kadın eğitimindeki boşluk nedeniyle ekonomik güce sahip olmayan kesimi işaretlemektedir.

Grafik 1. 1935-1970 yılları arasında memleketimizde kadın nüfusun okur-yazarlığındaki artışı göstermektedir. 35 yıl içinde bu oran % 8.16'dan % 40'a çıkmıştır. Ancak bu artışa bakarak, bugün kadın nüfusun okur-yazarlık durumunun yeterli olduğunu söylemek güçtür. Bu konuda plânlı ve etkili bir çabanın gösterilmesi gerekmektedir.

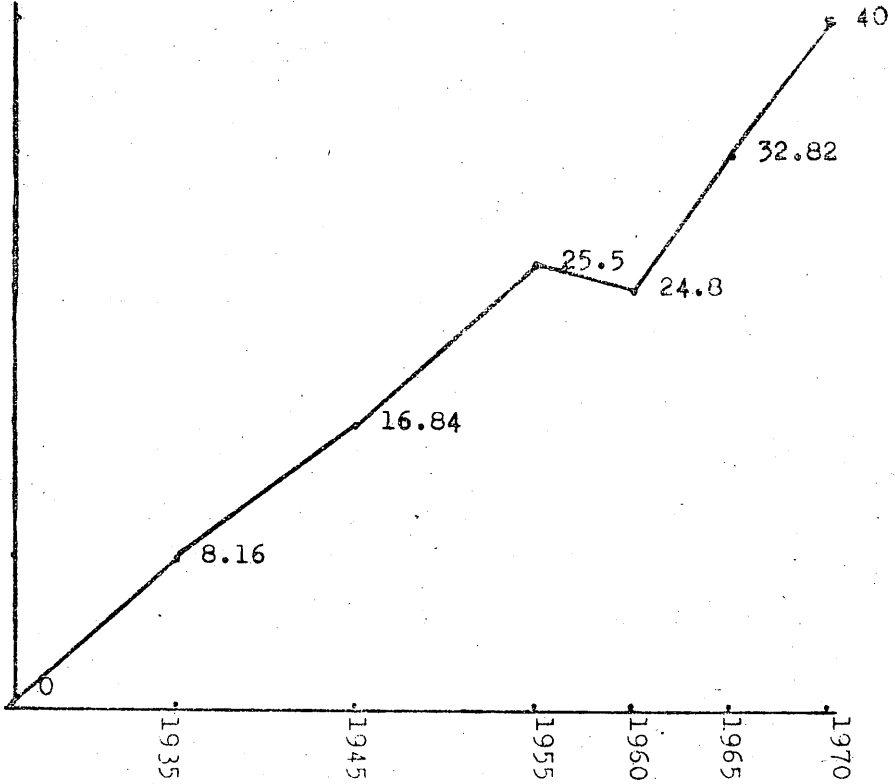
1- Başbakanlık Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara, 1970.

Grafik 1.

OKUR YAZAR ORANI

6 + yaş - kadın

A. GENEL (%)

1935 yılında şehirlerde yaşayan kadın nüfusun % 29 .10 okur-yazarken, 1965 yılında bu oran % 52 .29'a çıkmış, kırsal bölgelerde % 4 .21'den, % 22 .92'ye çıkmıştır.

Buna göre, 1965 yılında, kırsal bölgelerde kadın nüfusun % 77 .08'i okur-yazar değildi.

Aşağıda kadın nüfusun en yüksek olduğu (5) il ile en düşük olduğu (5) il gösterilmiştir:²

2- Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara, 1970.

Kadın nüfusun en yüksek olduğu (5) il		Kadın nüfusun en düşük olduğu (5) il	
1- İzmir	78.7	1- Mardin	8.95
2- İstanbul	71.7	2- Van	10.26
3- Ankara	67.09	3- Ağrı	10.93
4- Bursa	63.5	4- Bitlis	12.68
5- Adana	61.6	5- Hakkâri	13.43

Nüfusu 200.000'nin üstünde olan illerde, kadın okur-yazar oranının ortalama % 65 olduğu, bazı illerde bu oranın % 10'un altına düştüğü, kırsal yörelerde ise daha da azaldığı görülmektedir.

Tablo 1. Kadın nüfusun, yıllara ve eğitim kademelerine göre okullaşma oranını göstermektedir. Tabloda belirlendiği gibi, bu oran, yıllara göre artış göstermekte, fakat hiyerarşik kademelere göre gittikçe azalmaktadır.

Tablo 1
KADIN NUFUSUN OKULLAŞMA ORANI (%)

Yıllar	İlköğretim	Ortaöğretim	Mes. Tek. Öğr.	Yüksek Öğr.
1923-1924	18.41	20.60	21.66	9.78
1950-1951	37.09	26.28	21.81	19.59
1972-1973	43.48	27.74	34.78	19.43

Tüm öğrenci sayısı içinde kız öğrenci oranı-Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara, 1970.

Tablo 2. Eğitim hizmetinde kadın nüfusun oranını belirlemektedir.

Eğitim-öğretim alanlarında çalışan kadın oranı tüm meslek nüfusunun 1/3'ünden az fazladır. Yüksek öğrenim kademesinde bu oran 1/4'e düşmektedir.

Tablo 2
EĞİTİM HİZMETİNDE KADIN

Yıllar	İlköğretim	Ortaöğretim	Mes. Tek. Öğr.	Yüksek Öğr.
1923-1924	11.82	15.41	13.89	-
1950-1951	25.52	46.17	33.48	15.12
1972-1973	36.16	34.54	34.07	24.25

Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara, 1970, Tüm Öğretmen sayısı içinde kadın öğretmen oranı.

Tablo 3. Yüksek öğretimde kadın nüfusun alanlara göre dağılımını göstermektedir. Kız öğrencilerin sırasıyla, Edebiyat ve Sosyal Bilimler, Sağlık Bilimleri ve Fen ve Mühendislik dallarına dağıldığı görülmektedir.

Tablo 3
YÜKSEK ÖĞRETİMDE KADININ ALANLARA GÖRE DAĞILIMI

A L A N L A R					
FEN VE MÜHENDİS- LİK		EDEBİYAT VE SOSYAL BİLİMLER		SAĞLIK BİLİMLERİ	
E	K	E	K	E	K
84.36	16.64	60.58	40.42	68.24	31.76

Devlet İstatistik Enstitüsü, Ankara, 1970.

Yukarıdaki saptamalar daha çok nicel bir yaklaşımı simgelemiştir. Böylece, çok yönlü önlemlere duyulan gereksinim ortaya çıkmış olmaktadır. Zira kadınların yasal yönden, sahip buldukları özgürlük ve eşitliğin daha geniş ölçüde gerçekleşmesi için eğitim tek ve en etkin araçtır.

Yurtta ve dünyada huzur, refah ve barışın sağlanmasında, kadının, eğitim yolu ile ortak bir görüş geliştirmesinin rolü olacaktır. Dünyamızı çeşitli zamanlarda ve yerlerde şiddet hareketlerinin sarstığı günümüzde, çocuklarımızın ve gençlerimizin bölünmelerini eğitim süreçleri yolu ile önlemek önemli bir sorundur. Zira, eğitimin ana ereği, birleştirici ve bütünleyici olmaktadır. Ancak eğitim kurumlarının aile ile, özellikle anne ile işbirliği zorunluğu göz önünde bulundurulursa, bütün eğitim kuruluşlarımızın, özellikle kadın nüfusun bu konudaki rolü belirlenmiş olur. Bu nedenle tüm kadınlarımızı çocuklar ve gençler arasında sevgi ve saygı yaratma yolunda çaba sarfetmeye çağırıyorum.

Memleketimizin geleceğinin teminatı, geniş ölçüde buna bağlıdır.